

Locuinta Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tratoritorului [L5-vézvatoza], Nr. 5.

Scriorile nefrancate nu se vor primi decat numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.“ Articoli tramsi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literar, comercial si economic.

Va esri Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pest'a, 29. apr. 1872.

11. maiu

Romanii adunati la sinodulu archieclesanu d'in Sabiu au aflat de bine, ca si cu alta oca-siune, a se svatu si in privint'a afacerilor politice, si mai vertosu in privint'a tienutei loru facia cu alegerile imminentti. Neavendu inse informatiuni directe despre resultatulu conferintelor loru, de-o-cam-data ne marginim a comunică, dupa o corespondintia d'in Sabiu a diuariului „Pester Lloyd“, numai atat'a, ca in conferint'a de la 6. maiu s'a decisu cu majoritate de voturi, ca Romanii se intie in activitate si se partecipe la alegeri; contra acestui conclusu alu conferintei au protestatu numai patru insi d'intre cei presenti, intre cari si A s s e n t e S e v e r u ; de altmintrele Assente si socii sei de principie au protestatu contra oricarui conclusu ce s'ar aduce in adunare privata si restrinsa, fia acelu conclusu pentru activitatea sua passivitate. Mai departe majoritatea ar' fi, dicae corespondintele, pentru eventuala a lipire catre partita lui Deacu, eu tote acestea inse voiesce, ca ambii capi ai besericeloru romane se conchiam in asta causa o conferintia generale a Romanilor transilvaneni. Pentru casulu candu archi-pastorii. n'aru fi aplecati spre acest'a, conferint'a a alesu unu comitetu de cinci-spre-dieci membri (activisti), care va ave se conchiam adunarea generale.

Ce se atinge de alaturarea la partit'a lui Deacu, corespondintele d'in cestiune pare a nu fi bine informati, de ora-ce nu credemu, ca romanii d'in conferint'a private si occasionala de la Sabiu se fi mersu pana a se consulta si in acestu respect. Acesta conferinta s'a ocupatu, credemu noi, numai cu cestiunea, ca se partecipe Romanii la alegerile viitorie ori ba, precum si cu modulu convocarii unei conferintie generale, careva va ave apoi se decida atat'a a supr'a acestei cestiuni, catu si a supr'a tienutei politice ulterioare a Romanilor.

Colomann Ghyczy, care in epistol'a sa adresata alegutorilor d'in Comaromu dechiarase, ca d'in „consideratiuni sanitarie“ nu va mai primi neci unu mandatu pentru diet'a venitoria, acum, pote dupa ce s'a convinsu ca prin retragerea lui demonstrativa ar' causá daune sentibile partitei sale, a dechiarat unei deputatiuni a alegutorilor d'in Comaromu ca totu-si va luá parte la lucrările dietei unguresci. Estu-modu ni comunica organulu opositiunalu „Hon.“ si daca se va adeveri acesta scire, atunci fara indecela locul consternatiunei existente in sinulu opositiunii unguresci lu va cuprinde bucuria generale, si acest'a cu atat'u mai vertosu, cu catu Ghyczy e neaperatu de lipsa pentru partit'a sa pre carea a condus o de unu sru luang de ani.

Scirea respondita despre prinderea lui Don Carlos, conducatoriul revolutiunii carlistilor, nu s'a constatat inca. Telegramele directe d'in Madridu se reducu pana la 3 l. c., si comunica, ca in Linaresu s'a descoperit una conjuratiune, in urma carei-a s'a facutu mai multe arrestari; apoi ca carlistii au stricatu puntea calii ferate de la Aret'a pana la Bilbasu, si ca in 2. maiu mare-sialulu Serrano, comandantele supremu alu trupelor guverniale, s'a aflatu pre lini'a Huerta-Letona-Oiarzunu. In 4. maiu comunicatiunea telegrafica d'in Nordulu Ispaniei pare a fi fostu de nou intrerupta, ca-ci unu telegramu venit preste Lissabon'a, capital'a Portugaliei, comunica: „Diariulu officialu constata trecerea lui Don Carlos pre pamentulu ispaniolu. Elu s'a alaturat catra band'a lui Rada d'in Navarr'a; acest'a se persecuta fara intrerumpere.“ Acum, daca se constata perderea lui Rada, atunci si telegogrammulu despre prinderea pretendentului ispaniolu Don Carlos e verosimila. Dupa unu telegramu d'in San-Sebastian alu diuariului „Temps“, datatu d'in 4 l. c. s'er'a, in diu'a acest'a Serrano a sositu la Izurzun, persecutandu pre carlisti, cari se retragu spre Pirenei.

De presinte in Francia sunt la ordinea dillei privirile retrospective. Processulu maresialului Bazaine, processulu generalului Wimpffen, sub a carui comanda a intrevenit nefericit'a catastrofa de la Sedanu, apoi raportulu despre erogatiunile corpului legalativu d'in 1870, si in fine reportulu despre contractele de liferare pre sem'a armatei, — totu materialu retrospective, si care neci de catu nu face onore imperiului cadiutu. Prin votulu d'in sambet'a trecuta, pronunciatiu de Adunarea nationala in privint'a delapidariilor de bani commisse de ministri imperialisti, bonapartistilor li s'a datu una noua lovitura de morte. Votulu d'in cestiune accepta propunerile comisiiunii de ancheta, cari dispunu, ca raportulu comisiiunii se se transpuna ministrului de resbelu, celui de justitia si comisiiunii pentru organizarea armatei, si totu una-data se alega una comisiiune de specialitate, carea se se insarcineze cu investigatiunea starii arsenalelor innainte de resbelu, si se statoresca medilocele accomodate spre evitarea astorul feliu de abusuri. Francia are se multumesca acestu resultatul elocintiei fulminante a duc-lui Audissret-Pasquier, care mai rupsese una bucată d'in velulu, ce, dorere, acoperi pre lungu monstruos'a corrup-tiune a imperiului cadiutu. Intru adeveru dore-rose descoperiri acestea, inge neaperatu de trebuin-tia, pentru ca tota Francia, ba tota lumea se cunosc oribilele abusuri si crimi commise pre cont'a poporului insielatu de omenii imperiului, si estu-modu se li se puna pentru totu de-un'a stavila spre a mai poté agita contra nouei institutiuni si consolidari a tierii, pre carea o au subtu si es-ploatastu cu atat'a nemodul, ducundu-o in fine la abusul peritiunii.

Dupa dechiaratiunile organelor officiale d'in Cislaitania nu mai incape neci cea mai mica in-doiela, ca in sessiunna curinte Reichsrath-ulu nu va resolve cestiunea galliciana. Guvernulu si partit'a guvernamentale s'a intielesu in privint'a unui nou planu de actiune, dupa care elaboratulu sub-comitetului ar' ave a se redacta de comisiiunea pentru constitutiune in forma de lege, apoi a se presintă dietei galliciane, si numai dupa ce se va accepta de acest'a se se asterna Reichsrath-ului spre deliberare si resolvare definitiva.

Adunarea d'in 9. maiu, a. c. la Aradu.

Inconvenientulu d'a se tiené atate adunari de importantia mai totu in acellu a-si tempu, au produsu resultatulu prognosticatu de noi in „Federat.“ si a nume ca tote aceste adunari voru ave unu caracteru mai numai locale. Asié Adunarea gener. d'in Satu-Mare, de si la acest'a se infaci-siara cati-va individi d'in Cetatea-de-petra (trei insi: DD. advocati Nilvanu si Indre si D. dr. Colceriu) d'in Selagiu (doi insi DD. Vas. Popu, protop. d'in T. Santau si Giorgiu Popu, propriet. si assess. trib. orfan. d'in Basesci) si d'in Bihari'a (vre o doi preuti d'in vecinetate, era d'in Oradea-Mare numai DD. advocati Ios. Romanu si Ios. Ardeleanu) astfelu adunarea gen. d'in Satu-Mare, au fostu propriamente adunarea particolare a satmarenilor, ceea ce s'a si observatu, ba unii au constatat cu parere de reu, ca d'intre frati gr. orient. nu s'a infaci-siatu nici macar unulu singuru. Dar' neci ca au potutu a se infaci-sia, celu pucinu d'in intelligent'a mirena nu, pentru ca acest'a, fiindu mica la numeru si catu este inca au fostu la Aradu, alesi fiindu ca deputati la sinodulu besericescu, era cei latti, precum se scie, pucinu se interessedia de causele natu-nali si besericesci. Cam totu assemene s'a intem-platu si la Aradu. In 8 maiu sera se poate audt obsercatiuni, ca frati gr. cat., lipseseu; n'au lipsitu inse ca atari, — ca-ci a fara de DD. d'in Selagiu, mai susu amentiti, si a fara de DD. advocati Ios. Ardeleanu si Desideriu Borbol'a, au participatu mai multi gr. cat. ci au lipsit d'in cau-sa inconvenientului indegetatu de mai nainte, si

Prețul de Prenumerat

Pre trei lune 8 fl. v.

Pre cinci lune 6 " "

Pre anul intregu 12 " "

Pentru Romanii:

prea intregu 30 Fr. = 30 Lei n.

" 6 lune 16 " = 16 "

" 3 " 8 " = 8 "

Pentru insertiuni:

10 or. de linia, si 30 or. taxa tim-

brale pentru fiecare publica-

tione separatu. In locul deschisut

20 or. de linia.

Unu exempliaru costa 10 cr.

a combate art. XII. din 1867. pâna atunci pâna cîndu prin acelui art. se va sustine suprematia cea nedrepta a elementului magiaru cu eschiderea celor lalte națiuni dîn patria, adeca pâna cîndu se va negă egalitatea de dreptu a celor lalte națiuni. — La acestu punctu D. Mironu Romanu presied. consist. gr. or. din Oradea-Mare, fece propunerea d'a se lassă a fara, căci prin acelui punctu s'ar paré că vremu să derimânu cas'a comune in care magiarii au numai senioratul, adeca dreptulu presiedintiei. D. Aless. Romanu, reflectandu că nu vremu să derimânu cas'a, ci tindem dîn tote poterile a intră si noi întrins'a, spre a ni servî de locuintia comune, era nu de proprietate eschisiva a unei națiuni, daca ar fi vorb'a numai de senioratul, de presiedintia, bu-eurosu cedemu compatriotilor magiar senioratulu, dar' vorb'a este că noi români nu suntem de felu in casa, ci numai in grajd, prin urmare vomu combate acelui articlu de lege pâna cîndu ellu ne eschide de la proprietatea comune si vomu incetă cu combaterea lui numai atunci dupa ce vomu fi admisi in cas'a comune, cu drepturi egali, cere dara a se primi punctulu asié precum este formulat. D. Vinc. Bogdanu, sustinendu propunerea Dului Mironu Romanu si tindendu a o desvoltă in modu contrariu chiaru intellesului ce i dedese propunetoriulu, nega competenția conferintiei d'a se enunță in asta cestiu, si dupa acestea ratecirea incurca dreptulu publico-politicu allu tierrei cu libertatile constituutiuni, affirmandu că combatendu-se art. XII. se combatu totodata si libertatile ce dă constituutiunea, dupa acestea si assemene divagari, i-se respunde de DD. Vinc. Babesiu, Sigism. Borlea si Lazaru Lonescu, demunstrandu-se in modu evident ratecirea in care se afia; conferintia adopta cu unanimitate punctulu programului asié precum era formulat. — Cellealte puncte (cestiuni de reforme) le vomu publica dupa ce vomu primi processulu verbale. D. Dem. Bonciu face propunerea d'a se respinge prin conclusu allu conferintiei insinuatii, cari din partea guvernamentalilor său a altoru contrari ai miscamintelor națiunii, se facu romanilor din cauza programului si a luptei loru constituutiuni, d'a se dechiară de calumnie, etc. D. Aless. Romanu, crede că precum resolutiunea luata acu su trei anni nu ne a ferit de assemene insinuatii, asié neci acăstă nu ne va feri in viitoru, prin urmare ar' fi mai potrivit cu demnitatea conferintiei d'a respunde cu ignorare si despretiu la insinuatii si calumnies neprobate prin fapte, si cere inlaturarea propunerii. Presedintele consulta adunarea si pune la votu resolutiunea, carea fu adoptata cu majoritatea. In fine dupa ce se numi unu comitetu executivu central, cu sediementulu in Aradu de 15-20 membri, presedintele constatandu armonia si maturitatea ce au dominu la consultari, prin cari i-sau usorat sarcin'a presidiului, si multumindu adunarii pentru zelul si interesarea de cauza nationale, dechiară conferintia inchiată.

Despre cestiu Alabama.

Certă anglo-americana, carea in tempu de mai multi ani a amenintat ambele emisfere cu cele mai grele complicatiuni, este aproape de o resolvare favorabile. Cestiu Alabama s'a redicatu de-o data pre unu nou teren de complanare.

Generalul Schenk, reprezentantele americanu in Londonu, fu avisat, să aduca la cunoscintia lordului Granville, ministrului de externe angliei, că, daca Anglia va respinge principiul pre care se baseza pretensiunile indirecte de desdaunare si daca va dă o dechiaratiune in asta privintia, Statele unite inca sunt aplecate a se alatură la o asemenea decisiune. Prin acăstă Statele unite renunță in se la pretensiunile indirecte de desdaunarea si astfelui tribunalulu de arbitri din Geneva nu va avé d'a scrută mai departe acestu principiu.

Si se vorbesce acum cu positivitate, că Anglia ar' fi aplecată să primește acăstă propunere. Asié dar' basea pentru complanarea certei s'a afiatu, si că complanarea nu va intărzi a se face, acăstă o dovedescu chiaru foiele d'in Statele unite prin limbagiulu loru aspru si necruitoru, atâtăt contra guvernului loru propriu, cătu si contra Angliei. Acestea foi adeca imputa guvernului americanu, că s'a supusu comandei cabinetului britanicu si s'a lasatu a se conduce de influența lasia a unui profitu politicu presumpțiv; ele vorbescu apoi de tradarea intereselor si a demnității patriei si despre alte inconveniente ce le-ar' fi commisgu guvernul in acăstă cauza. Aceste temeri si insinuatii ne facu a crede, că cestiu se va resolve pre cale pacifică si se va complană pentru totu-de-un'a.

La acăstă schimbare a cabinetului d'in Washingtonu a

contribuit multu cu osebire două impregiurări. Pre de o parte opinionea publica a Europei, vediendu-se pentru unu momentu amenintata de unu resbelu monstruos si de consecintele neevitabile ale acelui-a, a facutu ore-care pressiune a supr'a guvernului americanu; pre de alta parte a influențat multu si misarea si agitatiunea cea mare, ce o facu si sustinu nenumarati candidati la postulu de presiedinte, a carui alegere este prefigata pre dfu'a de 5. novembrie a. c.

Nou'a propunere a Americei, relativa la pretensiunile indirecte, se poate privi de o propunere practica fericita. Arbitrii din Geneva voru avé deci a aduce decisiunea numai pre basea principiului memorat si se voru margini numai la desdaurea si rescumpetarea acelor năi si transporturi, cari au fostu caperate de „Alabama“ si consociele sale, precum si la solvarea spesselor ce le-a avutu cu persecutiunea naiei „Alabama“ si a consocieror sale.

Cu toate acestea si pre acăstă cale resolvarea cestiu este să intempine ore-carile difficultăti, si anume aceea, că convenitiunea de Washington nu impoteresc partitele litigante, a prepară decisiunea tribunalului de arbitri din Geneva prin alte instructiuni, precum acte processuale, replici si fasiuni de martori. Aceasta difficultate inse dinariul „Times“ o delatura dăcundu, că tribunalulu de arbitri din Geneva este unu felu de tribunalu de onore, pre care partitele l'au infinitat pentru unu scopu otarit si anumitul, si stabilirea terenului cestiuilor de controversa din partea unei partite trebuie să aiba autoritatea deplina si definitiva pentru orice intindere său restringere a procedurei prescrise in tractat.

Daca acestea auspicie favorable se voru implini, atunci va dispară inca unu oru negru de pre orizontulu păcii, si astfelui, in interesul păcii multu necesarie si salutarie, nu vomu să supunem la aspră judecata nici primele Redmontade ale lui Gladstone, nici retragerea mai recenta si ce-va cam brusca a lui Grant.

Repusu Dului Dr. At. Marienescu in Oravita.

Triburile Genetice ale lui Romulu. Triburile Topice ale lui Serviu Tulliu. Gintile si Familile Romane. Ilustratiune din Fascii Romani. Censur'a Poporului Romanu. Tabloului Censului Romanu. Planu pentru Censur'a Poporului Romanu in Orientu. Tribulu Bihoriului. Coloniele Romane.

Onorabile Dile advocați!

Asta toma m'ati onoratu in colonele Federatiune-i cu una salutare fratișca, nu numai, ci ati adus la ordinea dilei una cestiu noua in felului seu; ide'a maréa de a compilă cu poteri unite: unu Codice grandioso si geneticu si topograficu a națiunii alături romane din Orientul Europei.

L a pasul u a ntâi u: Ve rogu, Dlu meu, primiti resalutările mele cordiale, si multiamită ferbinte, pentru confidintia magulitoria; da, precum munctoriu sub arsăt'ia dilei i cade bine la anima să-lu intimpini cu Dd i e u v i ajute! bunul u eru! chiaru asié sentiesce una consolare susfutesca unu Cichindealu — pardonu pentru poricla, la noi asié, in onorea dasculului mare — veterann, tu vei fi suprinsu, că Dvostra pre mine dileriu catedrei naționale; D.vosra dileriu literatură poporale; era apoi mai inainte de a dice d'a séu b'a in meritulu obiectului, să me scuse pentru intărzierea respunsului; ursita tiranica, care me sagetase de cu toma, pâna dupa capu, ursita neindurata, care ti-poruncese să iubesci, era apoi daca perdi ce ai iubit, te opresce să te superi.

L a pasul u a l u d u o i l e a: Dyostra, Dle, a ti-concepstu una idea grandiosa: Censulu, conscripțiunea ginte Romane, combinata in unu dictionariu topograficu, ilustrat cu principale reflesiunei logice, că apoi din combinatiune, comparatiune, abstractiune, etc. să rezulte elementele constitutive latine, getulice, ori straine ale poporului Romanu, nu numai, ci si marc'a pamantului patriciilor Romane.

Éta, Dlu meu, eu asié precepu apelulu nobilu alu Dvostra din numerulu respectivu alu „Federatiune-i“; si de e adeveru cum-că cei ce se iubesc se potu intielege si prin una clipela a ochiului, asié credu si noi si mătici, identici in convingeri, ne intielegem pâna si intre orduri.

Acum precum Dvostra ati fostu gentilu, a ne delectă — atunci si mai acusi, cu cestiu important topice (Carpatii, Dunarea, Dacia etc.); dati-mi voia să vi serescu din parte-mi că prin corolariu cu atari pasuri genetice, referitorie la obiectulu de sub intrebare — nu numai, ci să-mi spunu si parerea, unu felu de programu in meritului lucrului.

Triburile Genetice ale lui Romulu.

Istoria poporului Romanu purcede de la unde Tiverului, si dateza din Capitalinu, său mai bine din cei 7 munti si colini; ce e dreptu, traditiunea

atribue de rondu mai tote institutiunile celor d'antai fundatori de statu; chiar asié cu Romulu; fia-că si constitutiunea poporului Romanu s'a desvoltat dupa natura lui-crului treptat; astu-feliu luandu a mana auctorii istorici, trebuie să distingem aprigii unele si atari pasuri delicate: triburi, regiuni, patricii, plebei, clienti, senatu curii, comitii curiate, centuriate, tribute, soci, federati, censu, lustru, etc., nu cum-va să le anticipăm si să li confundam cursul desvoltarei naturale.

Noi că să simu inteleesi, la antăia vedere, vomu produce faptele dupa cursulu loru naturalu; de la unu munte suim la alu duoile si mai departe, pâna vomu coplesit toti cei siete^{*)}; mai inainte vomu organiză unu tribu, de locu alu duoi i lea, mai tardu cu unu seculu alu treilea, pâna la celu din urma si alu 35.; da, pentru că in cestiu nostru genetica triburile joca rolul principal; de-ora-ce numai cestatiunii conscrisi in a tare tribu au potutu eserță dreptulu maiestatecu alu poporului Romanu (jus suffragii).

Betranulu Numitore in semnu de multiamire in limb'a diplomatica, in adeveru inse pentru că să deparzeze din Alb'a elementele revoltatorie, a oferitu dreptu patrimoniu nepotilor sei — teneri aprigi de 18 ani — loculu acelu-a unde s'au mantuitu că prin minune de perire.

Colonii latini numai de cătu parasescu Alb'a, mam'a loru, si purcedu in frunte cu duoi teneri regi să se fundeze una patria noua libera, chiaru in otarele dusmane; Romulu siue in Palatinu, Remulu se urca pre Aventinu, munti gemeni precum fratii, la undele Tiberului.

Neci omenii, neci dieii cu vulturii loru nu au potutu deslegă modulu rivalitatii intre Rom'a si Remuria — ambele forturi intermale in versulu colinilor respectivi, ci numai cu mortea violenta a lui Remulu.

La 21. Prieriu — sfîrșitul Paliliei — 753, Romulu se saluta rege si pune fundamentulu Romaei eternae, de aici poporul mandru Romanu (popor Romanu, limba latina).

Ce e dreptu la atari momente considerabili, precum urdrea unei cestati eternae si incep putul poporului celui d'antăiu in lume, parintele Liviu pretinde mari prerogative pentru istoricii naționali: ut miscendo divina humanis primordia sua augustiora faciant, etc.; ore-candu atunci, mai inainte cu unu deceniu, probandu a serie una istoria voluminosa a Romanilor, am si profitat de atari pasuri naționali, prerogative; acum suntem mai rigidi, si că mai bate-ni anim'a fericite că una data, vomu observă de locu la pasulu virginelor sabine.

Tribulu — Sementi'a Râmlena.

Cu fundarea cestati a urmatu de-una-data organizatiunea cestiu.

La rondul antăiu colonii albane, tovarasii lui Romulu, cu numerulu una mia pâna la una mia cinci sute, mare parte teneri voinici, s'au conscris in unu tribu numitul Ramensis, Ramennu; tribul numai de cătu s'a impartit in 10 curii.

Acum Romulu cunoscundu bine elementul republicanu alu Latini, adunandu multimea i-a incutintat alegerea tribunilor, curionilor si representantilor sei cu numerulu 100;

suța acăstă de barbati alesii a formatu degăi colegiul senatorial uregescu, si că atare se fecese semburulu Senatului Romanu. Barbatii senatoriali din veneratiune se supraumira: „Patres,“ parenti; éta de aci urdirea familiei stralucite senatoriale si patriciarie.

Tribulu, său mai bine nonii coloni in treblele de pace se arondau in curii; si prin curiile sei influintă in senatu si decideau in comitie curiate;

éra pentru treblele bataliei se instrău in legiune; contingentulu legiunei cei d'antăiu Romane a fostu 1.000 militari — miles a mile — si 100 cavaleri; cesti din urma semburulu ordinului cavalerescu la poporulu Romanu.

Aranculu militaru a fostu cu totulu originariu; fia care familia a contribuitu unu militaru, tota gîntea unu cavaleru; va să dica 1000 familie, 1000 militari si 100 gînti 100 cavaleri — adeca unu tribu 1000 lancieri si 300 cavaleri — (cu tempu precum s'au adausu triburile asié a crescutu si contingentulu eserțitului Romanu); numerulu legiunilor 37 macsimu.

Rom'a, ceta noua astu-feliu din vediutu se pareă consolidata; prin portile cele largi ale assilului i veniști stioie colonii Latini (avidi novarum rerum, la Liniu); neci una diferență de persona, ore liberu, sierbu, virovatu politicu său criminari;

ci cu cătu crescea in adinsu numerulu barbatiloru, cu atatu se sentiā mai tare lipsa femeilor; petitorii Romanilor la vecini au intimpinat in tote cestatiile rusinare: si

^{*)} Muntele Palatinu, Adventinu, colinul Quirinalu, muntii Capitolinu, Caeliu, Aesculinu si colinul Viminalu cu tempu să fie una lume intrega s'or' mai colonisatu patru dealuri vecine: Ianicululu, Vaticanulu, Collis Hortorum, Mons testaceus.

cum s'ati deschis u asilu si pentru neveste? acel marit agiu, insuratiune ar' fi voe mai potrivita.

Junimea feroce ardea de resbunare, si tempulu a venit, — Roma serba una mare festivitate nationala, numita „Consualia”**); teneretulu salt'a Calusieriu si Batut'a; — dantiu fara fome i, pana astazi — ospetii latini si Sabini priviti cu mandria; unu momentu, virginile latine si Sabine cu maiestatea Hersilia — apoi mires'a lui Romulu — si sunt rapite.**)

Sabinii, venindu in frunte cu regele loru Titu Tatiu a resbuná ospitalitatea violenta, dupa una batalia inversiunata, dar' dubia, la intrevirea virginelor — acum mame — s'au federatu si fusionatu pentru eternu cu poporul Romanu.

Coaventiuuea Romanilor cu Sabinii s'a basatu pre principiulu paritatii; poporul sabinu s'a constituitu in altu tribu, tribulu Tatienilor; Titu Tatiu se fece corigente lui Romulu; prin sufragiulu curieloru se alese alti 100 de sabini fruntasi in numerulu senatorilor, si 1100 militari in contingentul exercitului; era pentru venitoriu s'a statoritu ca regii se alega permuatati din tribulu Ramenilor si alu Titienilor. De aici se explica apelul dualisticu de la inceputul Romei: *Populus Romanus Quirites!* mai apoi *Populus Romanus Quiritium!* Romulu pre unu tempu visorosu rapit de tatalu seu Marte la ceruri, poporul Romanu la adoratu sub nume de Quirinu ca pre unu D diu si fundatoriu de patria.

Alu duoile rege Numa Pompiliu invitatu la tronu din Curtes pentru blandetiele si erudituue sa; acesta pre poporul resboinicu alu Iui Quirinu l'a edatua cultulu divinu; pre langa alte opere salutarie ale pacei — regularea calendarului, intocmirea industriei — a redicatu templulu lui Iau, deschis u in batalia si inchis u in tempulu pacei.

Regele alu treilea Tulu Hostiliu din tribulu Ramenilor — cutrierandu poterea Albanilor prin lupta treigemenilor Horati si Curiati, Alb'a s'a derimat, era poporul s'a colonisatu in Rom'a pre muntele Coeliu.

Albanii lui Tulu, fia ca a formatu semburulu la alu treilea tribu de popor, tribulu Lucerinu cu tote acestea din consideratiuni politice — pentru suparurile lui Metiu Fufetiu, rege albanu, care a pacificat pre sub mana, in contr'a tractatelor, cu dusmanii comuni, cu Etruscii — s'a primitu in cetate numai cu resvera — cateva familie intre senatori, a Julii, Quintii, Serviliilor, etc., si numai sub alu cinciea rege s'a constituitu definitivu.

Aneu Martiu, sabinu, in lupta cu Fidenii, Sabini, Latinii, cu tote acestea a continuatu operele de pace ale mosiului seu Numa Pompiliu; redica portulu de la Ostia, deschide bai de sare, si didesce carcere; Rom'a se adauge cu Latinii.

Tarquiniu Priscu strainu din Hetruria, infascia periodulu precandu a strabatuta in Rom'a cultur'a Tusciloru a polei pre ferocii Romani si Sabini; Tarquiniu arondeza tribulu alu treilea Lucerinu de finitivu — primește 100 senatori d'ntre boierii straini — si elu strainu — numiti minorum gentium — redica apeduse, circulu, cloace, etc. si continua lupta cu vecinii, quasi editata cu tronulu.

(Va urmá.)

Una noua persecutiune in contr'a Romanilor din Fundulu Regiu.

Ar' fi tempulu ca concordia din ce in ce se prinda mai tari radecine intre natiunile unei patrie!

Daca trăim in secolul luminei si totu-si discordia intre popore iet atari dimensiuni, cari impedece desvoltarea si progresulu unui popor, ca factoru principale alu unui statu atunci nu intielegem cum de acestu secolu se dice „alu luminei si progresului.” — Da, sciunt'a din tempu in tempu s'a perfectiunatu, si istoria va atribui secolului present inventiunile cele mai mari din cate a potutu cugeta men-

**) „Consualia”, de la *Consus* — derivata din Pontus, Neptunu ocrotitoriu ore-candu alu profugului Aenea.

***) Nota. La pasulu acestu-a delicatu: rapirea sabinelor, se-mi fia permisu a revocá una suvenire dulce a junietelor, nu pentru voi'a mea, ci mai multu din consideratiunea ritului nationalu. Am disu ca decinamá la unu momentu din teneretie: da, pentru-ca atunci insufletirea, esaltarea n're margini pana la deliriu; eram princiungureni din campia, unde macaru neci matania romanesca n'am vediutu; scola unguresca din Carei amu mutat cu cea nationala din Beiusiu; in gimnasiulu de Beiusiu (unde mai antau audiasemu *Desceptate Romania!*) pre langa istoria patriei, se propunea si a Romanilor; asta-di se audi de la profesoriu rapirea Sabinelor, mai tardu se te vedi la una nunt'a romanesca, — apoi, era-si dicu, ca ungureni de la campia — in tier'a codrilor Bihorului, cum ni s'au intemplatu noe atunci; nunt'a se incepe cu rapirea faciarita a miresei; de atunci de la rapirea Sabinelor, — si continua dupa ritulu strabunilor; se vedi deci nunt'a romanesca, si vei fi incantatu, vei fi aproape in deliriu nationalu.

tea omenesca; inse, daca libertatea unui poporu seu a unei natiuni e restrinsa si persecutata din egoismulu si ambitiu-nea altei natiuni mai potente si favorita prin poterea cutaroru privilegie ruginite ale ei, — atunci falsificamu numirea de „seculu alu luminei si propresului.”

Unde se restringe si apesa libertatea, se restringe si apesa lumina; si candu una natiune mai potenta cauta si intrebantieza midioce de subminare facia cu alta, aceea nu cauta la devisa omenesca de a tra si peopole in iubire si fratietate!

Dar' se nu filosofamu, ci se me ajucu de tem'a si obiectulu propus.

Istoria, martor'a lumiei, are mai pre tole paginile ei insrute suferintiele natiunei romane si sum convinsu, ca asu abusá de pacient'a si indulgint'a stimatului publicu cetitoriu a le mai amenti aci, de-si de cate ori contempla una venorocire in presente, ti-aduci aminte si de cele suferite din seculi, si tote ti-marescu dorerea si ti-immultiese lacrimile!

Duo Episcopi romani lamentara una-data iatr'u memorialu catra staturile si ordurile tierii pentru suferintiele Romanilor din fundulu regescu, cari suferintie se asia insrute in acelu memorialu, — dar' tote lamentarile si gravaminele Romanilor fure in daru din mai multe respecte ale celor competenti.

Sasii prin circumpectiunea loru de la inceputu, adeca de la venirea loru pre pamantulu patriei nostre si-au apropiatu si impartiu intre sine pamanturile celea mai bune, neindrepatindu pre Romanii si respingundi-i de la orice oficiu comunu; dar' nu era destulu atat'a ca dedeau si diecime preutulii sasescu, ci nu li era Romanilor iertata neci din poterea loru propriu a-si redicá beserica si scola, ci si prin aruncature banali contribuau Romanii la edificarea scolelor si besericeloru sasesci si pentru inretinerea acelor-a. (Vedi Zehent-Recht de Teutsch).

Eca dar' de unde atata innapoiare in cultura a Romanilor din fundulu regescu!

Lasamu inse cele trecute la o parte si se vedemu ce midioce de persecutiune se cauta de nou in presente din partea fratiloru vitregi sasi contr'a Romanilor din fundulu regescu.

Preste totu, de cate ori s'a deschis u Romanului una cale de a se luminá, de atatea ori i-a ingradit-o inimicu lui. Astu-feliu si in presente, dupa ce Romanii din fundulu regiu cu multa sudore si-au procuratu cu bani proprii mosforele loru din cari acum'a, lucrandu-le cu mare diliginta si prin economia de vite potu se subsiste mai usioru, sasiloru nu li place, ci de multu lucra la statute cari de cari mai apesorie, prin cari Romanilor li se intredice de a mai tiené vite, oprindu-li-se pascutul acelor-a nu numai pre pamantulu alodiale, ci chiaru si pre proprietatea romana. — De aci incolo me marginescu a vorbi in specialu.

Romanii din opidulu Rupea (Cohalmu), preste 200 familie, cu multa sudore au cumparatu atat'a pamant de la locuitorii sasi, incatua asta-di posiedu pamant aratoriu si totu de-una-data si de pascutu mai multu ca sasii, ma aprope doua parti sunt ale Romanilor. Pre acestu pamant se intielege d'impreuna cu sasii a lasatu vite de pascutu dupa arbitriul loru, fara a le prescrie cine-va, ca cate vite se tien, un'a, doue sau diece capete; si ast'a de 700 ani, adeca de la venirea sasiloru aici, asi'e a fostu precum preste tota sasimea, asi'e si la noi; dar' in tempurile mai de curundu din motivulu arretatu sasii nostri din candu in candu au cercatu prin cate unu statutu a ne margini si restringe in acestu dreptu, inse asi'e, catu numai noe Romanilor se ne strice, dar' nu si sasiloru, ci din contra loru se li folosesc; multiumita inse fostului guvernui ali Transilvaniei, ca acestu-a, vediendu intentiunea fratiloru nostri vitregi, de a ruiná atatea familie romane, pre nedereptulu, — totu deu'a le-a anullatu.

Inse sasii nu au incetat de a lucra pre caleapucata, ci din contr'a prin unu atacu generalu si din tote poterile voiescu a reesf cu planurile loru reutatfose. — Asie insa-si universitatea sasescu aduse in anulu 1870. Nr. 494. unu atare statutu in fundulu regiu pentru regularea pascutului vitelor. In urm'a acestui-a Romanii din opidulu Rupea (Cohalmu) ar' fi indrepatitii chiaru insi-si ei a introduce vr'o reforma in regularea pascutului de vite, de-ora-ce §. 6. din acelu statutu dice apriatu ca: „regularea pasiunii se va intreprinde numai dupa ce voru pretende unu numar de proprietari, a caroru posessiune face diuometate din cuprinsulu agrilaru seu livedielvru ce voru fi a se pasce.” Acum'a Romanii aci au mai multu ca diuometate din pamantulu de pascutu si ei nu pretindu neci una schimbare, si cu tote aceste-a fratii sasi, de-si neindrepatitii la reformarea pascutului, fiindu ca posiedu pamant de pascutu mai pucinu, totu-si ei s'au pusu pentru reforme arbitrarie; éca pentru ce! §. 20. din acelu statutu lasa dreptulu de regulare in acestu obiectu representantilor comunale, si acestea apoi intindu acelu statutu dupa liber'a loru vointia. Asie representanti'a nostra, respective comitetulu nostru opidanu, ca constatarioru totu din Sasi, §. lui 6 i-a datu elasticitate, punendu intre pamanturile de pascutu si locurile de canepa, gogosie, lunce si gradine, pre cari neci una data n'au pascutu vite, si acest'a pentru aceea, ca unii Sasi in adeveru posiedu lunce si gradine mai multe ca

Romanii, de-ora-ce ei locurile de fenu, gradine, etc. si-le au apropiatu de la inceputu, de candu s'au asiediatu aci, fara sudore si bani, ca si altele cari le-au cumparatu Romanii de la ei, si cu acestea computate in adeveru aru ave cu vr'o 143 jugere mai multu ca Romanii, care diferintia inse acusi pota se treca in partea Romanilor. Dar' noi protestam in contra acestei apucature nedrepte.

Mai departe dupa Statutulu representantiei nostre opidane, fia-care proprietarii numai dupa una tassa de 2 fl. 31 cr. dare de pamant pota scote una vita la pasciune; acest'a er' e apucatura, de-ora-ce, de-si Romanii nostri au pamant mai multu ca sasii, inse fiindu acestu-a cam in classe a dou'a si a treia si numai pucinu in anta'a, asie nu dau neci contributiune multa, ci dupa apucatur'a acest'a, mai toti Romanii, cu pucina exceptiune, nu potu pasce mai multu ca un a diu metate de vita pre pamantulu loru propriu.

Apoi a treia apucatura in acesta atacere este, ca comitetulu nostru opidanu lasa mai departe, ca fia-carui individu, carele da dare de venit de 10 fl. i compete a tiené una vita pre agrii de pascutu! Asie dara vinu la noi straini din tote pările Germaniei cu sul'a si aculu, si asiediendu-se la noi ca professionisti si dandu dare de venit, de-si n'au pamant de o palma, totu-si potu se tien pre pamantulu bietului plugariu 2, 3 pana la 4 vite de pascutu, precandu plugariulu trebue seu se-si tien vitele inchise, seu a si-le vinde, remanendu-i agrii necultivati, devenindu dle-ri si proletarii cu famili'a, ori a se face iobagiu sasului, carele apoi dreptulu lui de a tiené vite si-lu vinde Romanii, pentru una vita, adi cu 10 fl., si mai tardu pota si cu 20=30 fl.

Va se dica, ei se abatu si de la massim'a divina: „ca fia-care se traiasca din profesiunea sa”; ca-ci plugariului romanu i se scurta dreptulu de a mai trai din profesiunea plugului seu prin aceste apucature; mai este aci si impregiurarea, ca cu drumulu feratu ce trece pre aci si au adunatu multi ingineri straini, capitalisti de prin Germania si acesti-a dupa darea loru de venit potu se tien pre pamantulu nostru pota si 100 vite cate unul.

Pana candu Romanii au pardositu mai totu ei cu petre orasiulu si stradele sasesci si a portat mai totu ei cu vitele loru greutatile cele mai mari comunali nu a cercatu nimeni a-li aduce prin atari reforme ruinatorie a-si omorfi vitele si a lăs lumea in capu; acum'a inse, dupa ce s'au gatatu acestea nu mai au lipsa ca Romanii se-si tien vite pentru lucrarea agrilaru si sustinerea familiei!

Noi din aceste motive amu recurat pre unde amu sciutu, inse fara efectu, si asie de presentu amu tramsu una deputatiune de 2 membri mai intieleginti ai nostri la inaltulu ministeriu, pre DDnii I. Popescu parou gr. c. cat. si I. Bercanu inv. gr. or. cari, pre candu scriemu acestea, voru fi in Pest'a ca se aduca aceste neindrepatiri strigatorie la ceru la cunoscinti'a ministerului reg. ung., carele credem, ca va luá rogarea nostra in consideratiune si ca si fostulu guvernului ali Transilvaniei va anullá tote statutele acestea apesorie ale fratiloru nostri sasi, cu cari chiaru si sasi numerosi nu sunt multiumiti! Voiescu se finescu de asta-data, dar' insa de a fini li-ducu aminte fratiloru sasi, ca tempora mutantur et nos mutam in illis, ceea ce li-am mai spus-o de repetite ori! La revedere. — Rupea. (Cohalmu) 2 mai, 1872.

Pp.

D'in Cottulu Timisiului.

Die Red.! In 19. Prieru st. v., a. c. fui martore ocularu la tienerea adunarii, respective constituirea reuniunei invetiatorilor romani din tractele banatice alesse diocesei aradane, la carea participa unu numar considerabil si frumos de invetatori, preotii si intieleginti, intre care si Dr. Babesiu, fiindu alesu mai antau presedinte ad hoc, apoi la definitiv'a constituire aclamatu definitiv de presedinte; apoi s'au alesu toti oficialii si asie reuniunea este constituita. — Nu potu trece cu vedere, ca cu asta ocazie domnii invetatori si-aretara pre deplinu neincredere facia de inspectorii scolari denumiți fără voia loru dintru cari unii erau de facia — ne voindu nici macaru pre unul a-lu onorá cu ore care distingute oficiai; ba se audira destule vaerari si neindestuliri contra loru. Multu ne miram cum de stapan'a mai inalta eclesiastica nu intrevine spre a vindecá reulu si a pune capetu atatoru abusuri ce se comitu contra bietiloru D. invetatori, — dora nu voiescu cei chiamati a tiené strinsu la Statutulu organicu? vomu mai vedé.

Cu acésta ocazie invetatori se mai esprimara, ca cu acea mersu voru cauta se dñe ajutoriu moralu barbatiloru nostri, la ori ce ocazie, cu care barbatii — cari au misiunea in sinodele eparchiale — cauta a li ameliora starea si salvarea loru de atatea secature. — S'au mai otarit a se astorne unu memorandu Sinodulni Eparchiale din Aradu.

Unul d'in cei mali.

